

*Dr Dragiša Drakić, docent
Pravnog fakulteta u Novom Sadu*

KRIVIČNO DELO UČESTVOVANJA U TUČI

Sažetak: U uvodnom delu rada autor ukazuje na kriminalno-političku opravdanost odnosno inkriminacije.

Centralni deo rada može se podeliti na nekoliko većih celina. Najpre se detaljno razmatraju elementi bića predmetnog krivičnog dela: radnja, posledica, objektivni uslov inkriminacije. Potom autor pravi razliku između situacije kada se učinilac svesno i voljno uključio u tuču i situacije kada se protiv svoje volje našao u istoj. Nakon toga, raspravlja se o mogućnosti i domašaju primene instituta nužne odbrane u okviru odnosno problematike. Posebnu pažnju autor u sledećem poglavlju posvećuje analizi situacije, kada se učinilac uključio u tuču nakon nastupanja objektivnog uslova inkriminacije, odnosno, kada je istupio iz tuče pre nastupanja istog. Na kraju, autor ukazuje na razliku između krivičnog dela učestvovanja u tuči i krivičnog dela ugrožavanja opasnim oruđem pri tuči ili svađi.

Ključne reči: učestvovanje u tuči, radnja, posledica, objektivni uslov inkriminacije, nužna odbrana, ugrožavanje opasnim oruđem pri tuči ili svađi.

Pod tučom se podrazumeva fizičko obračunavanje između dva ili više lica.¹ One se razlikuju prema broju učesnika tuče, upotrebljenim sredstvima, intenzitetu ličnog angažovanja svakog pojedinog učesnika, kao i mogućim posledicama. Iz toga se može zaključiti da se tuče međusobno razlikuju po stepenu svoje društvene opasnosti. Tako, postoje fizički obračuni u kojima učestvuju dve osobe i koji obuhvataju najlakše napade na telesni integritet, ali i takvi u kojima učestvuje

¹ Dakle, svađa ili obična prepirka ne mogu se smatrati tučom.

veliki broj lica, koja u tuči koriste oružje ili opasno oruđe, i usled kojih nastupa smrt ili teško telesno povređivanje jedne ili više osoba. Upravo od stepena društvene opasnosti, koji zavisi od napred navedenih parametara, zavisi i položaj jedne tuče u sistemu kaznenih delikata. Ona najčešće predstavlja prekršaj protiv javnog reda i mira. Samo tuče koje u sebi i sa sobom nose visok potencijalitet opasnosti mogu biti krivična dela.² S tim u vezi, krivično delo učestvovanja u tuči, prema našem Zakoniku, vrši onaj „ko učestvuje u tuči u kojoj je neko lišen života ili je drugom nanesena teška telesna povreda“.³

U teoriji krivičnog prava postoje dva različita shvatanja o tome, šta je razlog ovog inkriminisanja, odnosno, osnov krivične odgovornosti pojedinog učesnika. Prema jednom shvatanju, kako se u tuči najčešće ne može utvrditi ko je prouzrokovao tešku posledicu (u našem pravu - smrt ili tešku telesnu povredu), to razlog kažnjavanja učesnika tuče leži u pretpostavci da je svaki od njih prouzrokovao istu (tešku posledicu). No, kako za tako nešto najčešće ne postoji dokaz, svi oni se kažnjavaju kao učesnici tuče u kojoj je nastupila teška posledica, a ne za ubistvo odnosno tešku telesnu povredu. Ukoliko se u krivičnom postupku ipak utvrdi ko je počinio ubistvo ili tešku telesnu povredu, ostali učesnici neće biti kažnjeni za samo učestvovanje u tuči, jer je otpala prezumpcija prouzrokovanja teške posledice i, samim tim, osnov njihove odgovornosti i kažnjivosti. Prema drugom shvatanju, koje je i vladajuće u teoriji krivičnog prava danas, osnov odgovornosti za tuču iz koje je rezultirala teška posledica ogleda se u pojačanoj društvenoj opasnosti ovakve tuče. Naime, učesnik se ne kažnjava zbog nastupanja teške posledice, već zato što je svojom delatnošću stvorio a zatim i uvećao opasnost na koju se, kao logičan i očekivan sled, nadovezala teška posledica. Drugim rečima, svaki učesnik tuče je značajno doprineo nastupanju smrti ili teške telesne povrede, iako je sam nije neposredno prouzrokovao. Stoga će učesnici tuče odgovarati za ovo delo i kada se u krivičnom postupku utvrdi ko je izvršio ubistvo ili tešku telesnu povredu. U

² Iz tog razloga neki autori odnosno krivično delo kvalifikuju kao „opasna tuča“, da bi na taj način izvršili razgraničenje u odnosu na druge tuče koje nisu opasne i samim tim ne predstavljaju krivična dela. Tako npr, J. Tahović, *Komentar Krivičnog zakonika*, Beograd, 1957, str.358. Ipak, kako je svaka tuča u većoj ili manjoj meri opasna, ono što jednoj tuči daje kvalitet krivičnog dela, kao najtežeg kaznenog delikta, je njena velika društvena opasnost. Stoga se jedino „naročito opasna tuča“ može oglasiti krivičnim delom.

³ Za ovo delo propisana je novčana kazna ili zatvor do tri godine. Vid. član 123 Krivičnog zakonika Srbije, Službeni glasnik Republike Srbije, br.85, Beograd, 6.oktobar, 2005. Raniji Krivični zakon Srbije za ovo delo je u članu 55 propisivao jedino kaznu zatvora od tri meseca do tri godine, ali nije predviđao mogućnost novčanog kažnjavanja.

našem krivičnom zakonodavstvu tuča je inkriminisana u skladu sa ovim drugim shvatanjem.

Dakle, kriminalno-političko opravdanje ove inkriminacije ogleda se u tome, što tuča u kojoj učestvuje više lica po pravilu dovodi do težeg zadiranja u vrednija pravna dobra, dakle, predstavlja „predvorje“ mogućeg vršenja težeg krivičnog dela, te odnosnom inkriminacijom treba pre svega na generalno-preventivnom planu uticati na druge da se uzdrže od ovakvih aktivnosti. Kako je u pitanju krivično delo sa apstraktnom opasnošću kao posledicom, smisao inkriminacije je da se stane na put masovnim fizičkim obračunima kao tipičnim nosiocima opasnosti za život i telesni integritet.⁴ Ipak, i danas se kao zakonodavni motiv inkriminisanja navode teškoće dokazivanja u pogledu prouzrokovanja teške posledice. S tim u vezi, „kako kažnjavanje zbog delikta povrede najčešće nije moguće, najmanje što treba sankcionisati je učestvovanje u tuči unutar koje je nastupila teška posledica“.⁵

Videli smo da se odnosno krivično delo sastoji u učestvovanju u tuči u kojoj je neko lišen života ili je nekom naneta teška telesna povreda. U daljem tekstu ćemo detaljnije razmotriti elemente koji ulaze u zakonski opis dela.

a) Radnja krivičnog dela je učestvovanje u tuči. Pod tučom se u smislu ovog dela podrazumeva međusobni fizički obračun između najmanje tri lica. Da više od dve osobe moraju učestvovati u tuči nesporno je, kako u teoriji krivičnog prava, tako i u sudskoj praksi.⁶ Naime, kada bi u tuči u kojoj je nastupila smrt ili teška telesna povreda učestvovala samo dve osobe, tada bi se znalo ko je izvršio ubistvo odnosno tešku telesnu povredu. Nasuprot tome, izvršilac predmetnog dela može biti samo ona osoba za koju u krivičnom postupku nije dokazano da je počinila navedene teške posledice. No, međusobno fizičko obračunavanje između više od dve osobe nije dovoljno za postojanje ovog dela, ako u tuči nije nastupila smrt ili teška telesna povreda. To važi čak i onda kada je u ovakvoj tuči neko pretrpeo laku telesnu povredu.⁷

⁴ S tim u vezi, „pošto prilikom preduzimanja radnje učestvovanja u tuči – apstraktno – postoji opasnost od težeg povređivanja, učinilac se kažnjava i ako se utvrdi da on nije prouzrokovao nastupelu tešku posledicu“, G.Arzt, U.Weber, *Strafrecht – Besonderer Teil*, Bielefeld, 2000, s.166.

⁵ J.Eisele, *Die "universchuldete" Beteiligung an einer Schlägerei*, Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band 110, Heft 1, Berlin – New York, 1998, s. 71.

⁶ Međutim, sporno je da li ove osobe moraju, da bi odgovarale za ovo delo, učestvovati u tuči od njenog početka pa sve do nastupanja teške posledice. Vid. o tome u kasnijem izlaganju.

⁷ Tada će onaj ko je prouzrokovao laku telesnu povredu odgovarati za istoimeno krivično delo, a ostali učesnici tuče za prekršaj protiv javnog reda i mira. Međutim, može se dogoditi da je u tuči između najmanje tri lica nastupila, kako smrt odnosno teška tele-

Pod tučom, u smislu ovog dela, uobičajeno se dakle u našoj teoriji krivičnog prava podrazumeva „međusobni fizički obračun“, ali se sadržina ovog pojma po pravilu bliže ne određuje. Na prvi pogled, iz ovakve kvalifikacije pojma tuče, proizilazi da je neophodan uslov njenog postojanja da su svi učesnici tuče telesno aktivni, to jest da udaraju one druge, a da je ovakav fizičko-telesni neposredni kontakt nužno praćen i međusobnim telesnim povređivanjima.⁸ Ipak, smatramo da se stvari moraju drugačije posmatrati. Kao prvo, za pojam tuče nije potreban dodir tela učesnika, pošto se fizičko obračunavanje može vršiti i između lica koja se međusobno nalaze na izvesnom prostornom rastojanju.⁹ Tako, može se dogoditi da se dve suprotstavljene grupe ljudi gađaju kamenjima, a da uopšte i ne dođe do njihovog međusobnog neposrednog telesnog kontakta, pri čemu neko od njih zadobije tešku telesnu povredu. Kao drugo, smatramo da za pojam tuče nije uvek neophodno ni aktivno fizičko angažovanje. S tim u vezi, tu je potrebno razlikovati dve različite situacije. Naime, kada u tuči učestvuju tri osobe, tada je za postojanje dela neophodno da su sva trojica učesnika telesno aktivni – nasilni.¹⁰ Stoga, ne postoji učestvovanje u tuči kada se dvojica učesnika međusobno udaraju, a treći samo psihički „saučestvuje“. ¹¹ Isto se može reći i za situaciju, kada se treća osoba samo brani ili je pak potpuno pasivna i nema nameru da pruži bilo kakav otpor drugom(im) učesniku (cima). Jer, jedini dokaz volje da se učestvuje u tuči je otpor treće osobe. Kada je u pitanju situacija da u tuči učestvuju četiri ili više osoba, tada je dovoljno i, moglo bi se reći, „psihičko saučestvovanje sa neprijateljskom voljom“. ¹² Takvo bi npr. moglo biti izvlačenje noža ili sprečavanje da se nekom od učesnika ukaže pomoć. ¹³ Iz prethodnog se, dakle, može zaključiti da najmanje tri osobe moraju biti telesno aktivne da bi postojalo krivično delo učestvo-

sna povreda, tako i laka telesna povreda. Tada će osoba koja je u tuči nekom nanela laku telesnu povredu, a nije istom prilikom izvršila i ubistvo odnosno tešku telesnu povredu, odgovarati samo za krivično delo učestvovanja u tuči, a ne i za laku telesnu povredu, jer postoji prividni idealni sticaj po odnosu konsumpcije, odnosno inkluzije. Tako, oslanjajući se na odluku Vrhovnog suda Srbije br.656/92, Z.Stojanović, O.Perić, *Krivično pravo – posebni deo*, treće izdanje, Beograd, 1999, str.88.

⁸ S tim u vezi, postoji shvatanje da je tuča „aktivno fizičko obračunavanje između više od dve osobe koja je praćena međusobnim telesnim povređivanjima“. Tako, K.Lackner, K.Kühl, *Strafgesetzbuch mit Erläuterungen*, München, 2001, s.865.

⁹ Tako, J.Tahović, *ibid.*

¹⁰ Tako, J.Eisele, *ibid.*, s.72.

¹¹ Od toga može postojati jedan izuzetak. Vid. na kraju rada, pod g).

¹² J.Eisele, *ibid.*, s.73.

¹³ Tako, H.Tröndle, T.Fischer, *Strafgesetzbuch und Nebengesetze*, 50.Auflage, München, 2001, s.1347. No, u ovakvim slučajevima, pod određenim okolnostima, pomenute delatnosti mogle bi predstavljati i radnje saučesništva. Vid. o tome u kasnijem izlaganju.

vanja u tuči, a da ostali učesnici mogu i psihički-duševno sudelovati u izvršenju dela. Stoga je pravilnije da se „tuča“ u smislu ovog dela definiše kao „međusobni obračun više od dve osobe koje postupaju sa neprijateljskom voljom“¹⁴ u vreme i na mestu tuče.¹⁵

S tim u vezi, više uzastopnih tuča¹⁶ pripadnika suprotstavljenih grupa, koje se vremenski ne podudaraju, ne mogu se kumulirati i kvalifikovati kao jedno krivično delo učestvovanja u tuči, ukoliko je samo u jednoj od njih nastupio objektivni uslov inkriminacije. Ili, preciznije, ako je neka osoba učestvovala u jednoj ili više vremenski odvojenih tuča, ali ne i u onoj u kojoj je nastupila zahtevana teška posledica, ta osoba ne može biti počinitelj krivičnog dela učestvovanja u tuči. Od ove situacije potrebno je razlikovati slučaj, kada postoji više pojedinačnih tuča koje se, međutim, vremenski, prostorno, kao i smisleno, podudaraju. Tako, moguće je zamisliti situaciju da se prvobitni verbalni pa i fizički sukob između dve veće suprotstavljene grupe transformiše u više pojedinačnih sukoba brojačano manjih grupa. Tada svaki pojedinačni učesnik tuče poseduje osećaj zajedništva, solidarnosti kao i pripadništva jednoj od te dve suprotstavljene grupe, bez obzira na to što postoji više manjih fizički odvojenih obračuna. Ova neprijateljska volja prema ma kojem pripadniku druge skupine, kao i činjenica da se svi pojedinačni obračuni prostorno-vremenski podudaraju, opravdavaju zaključak da sve pojedinačne tuče grade jedno jedinstveno krivično delo. S tim u vezi, za ovo delo odgovara i onaj učesnik manje tuče u kojoj neposredno nije prouzrokovana smrt ili teška telesna povreda.

Može se zaključiti da radnja izvršenja odnosnog krivičnog dela može biti trojaka. Ista se najpre može ispoljiti u fizičkom angažovanju koje je neposredno usmereno na povredu telesnog integriteta drugog (npr. udaranje, šamaranje, povlačenje za kosu).¹⁷ Druge dve radnje ogledaju se u psihičkom učestvovanju u tuči. Psihičko učestvovanje u pravom smislu reči ogleda se u psihičkom angažovanju na mestu i u vreme tuče koje je preduzeto sa neprijateljskom voljom – voljom da se nanese zlo nekom od učesnika (npr. informisanje pripadnika sopstvene grupe o tome gde se nalazi nož koji je u tuči nekom ispao iz džepa, kao i davanje korisnih

¹⁴ J.Eisele, *ibid*, s.71.

¹⁵ Za postojanje dela nije od značaja, da li je tuča nastala iznenada ili je ranije pripremana, da li se vrši na javnom mestu ili ne, kao i kojim sredstvima se vrši obračunavanje. Tako, J.Tahović, *ibid*, str.358.

¹⁶ Pod uzastopnim tučama ovde se ne podrazumeva situacija kada se dve suprotstavljene grupe samo na trenutak rastave, da bi npr. učesnici malo odahnuli i „konsolidovali svoje redove“, a potom nastavili fizički obračun.

¹⁷ To je najčešći oblik radnje izvršenja krivičnog dela učestvovanja u tuči.

informacija uopšte koje imaju za cilj da protivnik u tuči „izvuče deblji kraj“). S druge strane, radnja „nepravog“ psihičkog angažovanja predstavlja u stvari fizičku aktivnost koja, međutim, nije neposredno usmerena na povredu telesnog integriteta drugog, već ima za cilj da se stvori, odnosno, održi ili poveća opasnost već postojećeg neposrednog fizičkog obračuna, a sve sa krajnjim ciljem – da se pričini zlo protivničkoj strani (npr. dodavanje noža pripadniku svoje družine, sprečavanje slučajnog prolaznika da razdvoji učesnike tuče).

Postavlja se pitanje, kako ovako određenu radnju izvršenja odnosnog dela razlikovati u konkretnom slučaju od radnje saučesništva? Kako je to veoma teško učiniti, postoje u teoriji krivičnog prava čak i takva shvatanja, da je bilo kakvo fizičko ili psihičko dejstvo sa voljom da se deluje protiv drugog, uz obavezno prisustvo na mestu tuče, dovoljno za egzistenciju radnje izvršenja.¹⁸ Tome se priklanja i jedan deo sudske prakse, koji zauzima stav da je svako telesno ili psihičko sudelovanje u radnji tuče za vreme prisustva na mestu borbe – izvršilaštvo, tako da bi saučesništvo bilo jedino moguće kao sudelovanje bez telesnog prisustva na mestu borbe.¹⁹

S tim u vezi, smatramo da se ovakvo shvatanje ne može u potpunosti prihvatiti. Naime, tačno je da napred opisano fizičko angažovanje na mestu i u vreme tuče uvek predstavlja radnju izvršenja odnosnog dela. Međutim, nije svako ranije navedeno psihičko angažovanje sa neprijateljskom voljom – učestvovanje u tuči. Ovo se naročito može reći za psihičko angažovanje u pravom smislu reči. Tako, na primer, nesprečavanje tuče od strane službenog lica koje je bilo dužno da spreči istu, sa ciljem da u tuči pretrpi zlo osoba sa kojom je od ranije u zavadi, predstavlja pomaganje nečinjenjem u izvršenju ovog dela.²⁰ Takođe, bodrenje pripadnika svoje grupe, bez neposrednog fizičkog angažovanja, najčešće će biti radnja pomaganja. Dalje, davanje korisnih informacija učesnicima tuče može biti i radnja izvršenja, ali i saučesnička radnja. Kada je u pitanju nepravo psihičko angažovanje, tu se uglavnom radi o radnji izvršenja, mada mogu postojati i izuzeci. To bi mogla biti situacija, kada pripadnik jedne od grupa koji posmatra tuču fizički onemogućiti slučajnog prolaznika da „osujeti“ tuču, iako je unapred bilo jasno da bi angažovanje „pomiritelja“ bilo isključivo verbalno i da je

¹⁸ Tako npr, K.Lackner, K.Kühl, *ibid*, s.866.

¹⁹ Vid. G.Arzt, U.Weber, *ibid*, s.166.

²⁰ No, mogu postojati i izuzeci. Kao prvo, službeno lice bi se, izuzetno, moglo pozvati na krajnju nuždu, ukoliko dokaže da bi njegovo angažovanje, koje bi bilo preduzeto u cilju razdvajanja učesnika tuče, verovatno njega dovelo u životnu opasnost. Kao drugo, ukoliko bi u navedenom primeru službeno lice u vreme vršenja svoje službe došlo na mesto tuče u društvu pripadnika jedne od suprotstavljenih grupa, njegova radnja nečinjenja mogla bi biti i izvršilačka radnja.

unapred bilo „osuđeno“ na neuspeh, to jest, niti je moglo dovesti do neutralizacije, niti do umanjenja stepena opasnosti fizičkog obračuna, koji je u tom trenutku dostigao svoj vrhunac eskalacije nasilja. Što se tiče oblika saučesništva, u svim navedenim, ali i u drugim, primerima u kojima je kažnjiva radnja preduzeta za vreme trajanja tuče, po pravilu će biti reč o radnji pomaganja. Kako se radnjom podstrekavanja stvara ili učvršćuje odluka da se izvrši krivično delo, to ona ovde po pravilu ne dolazi u obzir. No, i od ovog pravila postoje izuzeci. Naime, ako učesnici tuče privremeno prekinu fizički obračun, a osoba koja posmatra tuču nagovori ih da istu nastave, što se i dogodi, mogla bi biti preduzeta radnja podstrekavanja. Isto tako, može se dogoditi da podstrekač navede osobu, koja stoji po strani, koleba se, ali i dalje posmatra tuču, da se u istu uključi.

b) Drugi uslov za postojanje ovog krivičnog dela sastoji se u tome, da je neko u tuči lišen života ili je drugom naneta teška telesna povreda. U teoriji krivičnog prava i sudskoj praksi je opšte prihvaćeno da navedene teške posledice predstavljaju objektivne uslove inkriminacije. Kao takve, one ne ulaze u biće dela, niti čine sadržaj njegovog neprava. Stoga ne treba da budu obuhvaćene krivicom učinioca.²¹ Jedino što se ovde zahteva je to, da su odnosne teške posledice prouzrokovane za vreme trajanja tuče, to jest, da su one produkt tuče. Drugim rečima, između tuče i objektivnog uslova inkriminacije mora postojati uzročna veza u krivičnoppravnom smislu. S tim u vezi, za postojanje dela nije neophodno da se dokazuje uzročnost između priloga svakog pojedinog učesnika i smrti odnosno teške telesne povrede.²² Kažnjava se jedino za učestvovanje u masovnim tučama kao tipičnim nosiocima opasnosti, koja (opasnost) se realizovala, odnosno, „materijalizovala“ u objektivnom uslovu inkriminacije. On predstavlja potvrdu visokog stepena opasnosti grupnih fizičkih obračuna. Iz toga proizlazi da ovo delo mogu izvršiti samo oni učesnici u tuči koji nisu izvršili ubistvo odnosno tešku telesnu povredu. Nasuprot tome, izvršilac ubistva ili teške telesne povrede odgovara samo za to krivično delo, jer je u pitanju prividni idealni sticaj po odnosu supsidijariteta. No, ako se u krivičnom postupku ne može utvrditi ko je prouzrokovao smrt odnosno tešku telesnu povredu, svi će akteri odgovarati za krivično delo učestvovanja u tuči. Ipak, treba istaći da je u praksi veoma teško dokazati uzročnost između radnje nekog od učesnika tuče i objek-

²¹ Drugačije C.Roxin, koji smatra da odnosne teške posledice ne predstavljaju objektivne uslove inkriminacije, jer nisu neutralne u odnosu na nepravo. Iz toga sledi, da „učinilac mora najmanje da predvidi da bi tuča mogla imati za posledicu smrt ili tešku telesnu povredu“. Vid. detaljnije, C.Roxin, *Strafrecht – Allgemeiner Teil*, 3. Auflage, München, 1997, s.897-899.

²² Tako, H.L.Günther, *StGB § 227*, Juristen Zeitung 12, Tübingen, 1985, s.585.

tivnog uslova inkriminacije. Naime, najčešće se dešava da se u tuči bori svako protiv svakog, tako da je teško dokazati da je radnja određene osobe neposredno imala za posledicu smrt ili tešku telesnu povredu, a naročito je teško dokazati prilog svakog pojedinca.²³ Stoga se u sudskoj praksi redovno događa da svi učesnici odgovaraju za krivično delo učestvovanja u tuči. Zbog toga neki autori i tvrde, da je jedini motiv kojim se zakonodavac rukovodio prilikom predviđanja odnosnog dela kao krivičnog upravo napred pomenuta teškoća dokazivanja²⁴ i, s tim u vezi, potreba da se, usled nemogućnosti da se krajnja posledica objektivno uračuna nekom od učesnika, na taj način osigura kazneni progon, odnosno, onemogućiti izbegavanje krivične odgovornosti.

Postavlja se pitanje, da li izvršilac ovog dela može biti učesnik koji je u tuči teško telesno povređen? Prema vladajućem shvatanju, ovakav učesnik ne može biti izvršilac odnosnog dela, jer teška telesna povreda treba, kako Zakonik kaže, da je „nanesena drugom“. Međutim, ukoliko su u tuči teško telesno povređena dva ili više lica, ili je neko lice povređeno a drugo lišeno života, tada i povređeni u tuči odgovara za ovo delo, jer je ostvaren uslov da je „neko lišen života ili je drugom nanesa teška telesna povreda.“²⁵ Ipak, iako ovakvo shvatanje može da proizađe iz zakonske formulacije odnosne inkriminacije, smatramo da je ono neprihvatljivo. Naime, krivično delo učestvovanja u tuči je delo sa apstraktnom opasnošću kao posledicom. Kako krivica učinioca mora da obuhvati samo okolnost da se učestvuje u grupnom fizičkom obračunu, to ne postoje smetnje da za ovo delo bude odgovoran i onaj učesnik koji je jedini u tuči pretrpeo tešku telesnu povredu, jer ista nije posledica dela u užem smislu, već objektivni uslov inkriminacije. Zakonodavni motiv inkriminisanja odnosnog dela, primarno, nije da se spreči nastupanje smrti odnosno teške telesne povrede, već da se „stane na put“ posebno opasnim masovnim tučama, a preko toga i da se preduprede povrede najvrednijih pravnih dobara. Stoga, nas ne treba da interesuje ko je u tuči ili u vezi sa tučom pretrpeo tešku telesnu povredu, odnosno, ko je lišen života. Svako kome se objektivno ne može uračunati teška posledica odgovara za krivično delo učestvovanja u tuči, pa i onaj učesnik tuče koji je jedini u tuči pretrpeo objektivni uslov inkriminacije.²⁶ I on je učestvovao u stvaranju jedne opasne situacije, a bio je toga svestan i to je hteo ili je

²³ Slično, G.Arzt, U.Weber, *ibid*, s.166.

²⁴ Vid. H.L.Günther, *ibid*, s.586.

²⁵ Tako, LJ.Lazarević, *Komentar Krivičnog zakonika Republike Srbije*, Beograd, 2006, str.395.

²⁶ Po prirodi stvari, to se ne odnosi i na onog učesnika koji je u tuči lišen života.

na to pristao. Ekskulpirati ovakvog učinioca značilo bi „nagraditi ga“, transformisati ga – od izvršioca do žrtve, samo zbog toga što je u tuči, u kojoj je i sam učestvovao, pretrpeo tešku telesnu povredu. Ovo ne bi trebalo da bude sporno, uprkos tome što je vladajuće shvatanje u našoj teoriji krivičnog prava, koje je „zavedeno“ nespretnom zakonskom formulacijom, drugačije. Zato bi bilo dobro da se odnosna zakonska odredba u tom delu izmeni, te da bude propisano, da ovo delo čini onaj „ko učestvuje u tuči u kojoj je nastupila smrt ili teška telesna povreda“.²⁷

Konačno, mogla bi se zamisliti i situacija, da su u tuči povređena ili lišena života dva ili više lica, a samo za neko od njih se zna ko je prouzrokovao smrt odnosno tešku telesnu povredu. Tada se onaj ko je počinio ove teške posledice može javiti kao mogući izvršilac i krivičnog dela ubistva odnosno teške telesne povrede i krivičnog dela učestvovanja u tuči.²⁸ Ipak, ovo ne bi bilo kriminalno-politički opravdano, te će se u ovakvim slučajevima uzeti da postoji samo jedno krivično delo. Drugim rečima, učestvovanje u tuči će ovde biti konsumirano ubistvom odnosno teškom telesnom povredom.

U našoj teoriji krivičnog prava se ističe da objektivni uslov inkriminacije može da nastupi, kako na nekom od učesnika tuče, tako i na svakoj drugoj osobi, kao što je na primer posmatrač tuče, slučajni prolaznik, lice koje je htelo da razdvoji zavađene strane i dr.²⁹ Međutim, nigde se ne govori o tome, da li ovo delo postoji i ako je objektivni uslov inkriminacije pričinjen radnjom koja nije protivpravna (npr. radnjom preduzetom u nužnoj odbrani), radnjom koja nije skrivljena (npr. radnjom koju je preduzelo neuračunljivo lice), ili je pak učesnik sam sebi ili drugom slučajno u tuči naneo tešku telesnu povredu ili prouzrokovao smrt. Takođe, treba raspraviti i situaciju kada je neki učesnik neskrivljeno „uvučen“ u tuču, jer se ova situacija razlikuje od slučaja kada je učesnik dobrovoljno pristupio istoj. Postoji i potreba da se razmotri legitimnost primene instituta nužne odbrane u okviru odnosne problematike. Konačno, postavlja se pitanje, da li je izvršilac ovog dela i ona osoba koja se u tuču uključila nakon nastupanja objektivnog uslova inkriminacije, odnosno koja je istupila iz tuče pre nastupanja istog? O ovim pitanjima biće reči u daljem delu rada.

²⁷ S tim u vezi, prema našem KZ iz 1951. godine ovo delo je činio onaj „ko učestvuje u kakvoj tuči u kojoj je neko lišen života ili je nekom naneta teška telesna povreda“. Vid. čl. 143.

²⁸ Ovo jedino u odnosu na ona lica za koja se ne zna ko ih je lišio života, odnosno, ko im je naneo tešku telesnu povredu.

²⁹ Tako, npr. L.J.Lazarević, *ibid.*

S tim u vezi, ako je objektivni uslov inkriminacije prouzrokovan radnjom koja nije protivpravna, pre svega radnjom izvršenom u nužnoj odbrani, ne postoje smetnje da se primeni odnosna odredba. Ovo je vladajuće shvatanje u teoriji krivičnog prava i sudskoj praksi.³⁰ Odvojeno je pitanje, koliki je obim primene prava na nužnu odbranu u ovakvim situacijama.³¹ Od ove situacije treba razlikovati slučaj kada je smrt ili teška telesna povreda počinjena od strane osobe koja nije sposobna za krivicu (neuračunljiva osoba). Ovde je najpre moguće, da je učinilac postupao sa umišljajem u odnosu na učestvovanje u tuči, a da je neuračunljivost nastupila kasnije – u odnosu na objektivni uslov inkriminacije.³² Kako je za postojanje dela dovoljno da se isti objektivno može uračunati nekom od učesnika tuče, to će se i ovde primeniti odredba o krivičnom delu učestvovanja u tuči. Kao i u prethodnom primeru, kada je objektivni uslov inkriminacije prouzrokovan radnjom koja nije protivpravna, tako će i ovde svi učesnici odgovarati za krivično delo učestvovanja u tuči. Ova situacija je, dakle, analogna situaciji kada se u krivičnom postupku ne može dokazati objektivna veza između radnje nekog od učesnika i objektivnog uslova inkriminacije. Drugačije prirode su slučajevi u kojima je neka osoba bila neuračunljiva još u trenutku nastupanja tuče i u odnosu na istu, a kasnije je u istom stanju prouzrokovala i objektivni uslov inkriminacije.³³ U ovakvim slučajevima, pošto ne postoji krivično delo u odnosu na takvog učesnika tuče, može se konstatovati da on i nije učesnik tuče u užem, krivičnopravno-relevantnom, smislu. Kako objektivni uslov inkriminacije mora biti prouzrokovan radnjom nekog od učesnika ovakve tuče, moglo bi se zaključiti da isti – kao sastavni deo zakonskog opisa krivičnog dela učestvovanja u tuči – i ne postoji. Iz toga sledi da ovde i nije počinjeno krivično delo učestvovanja u tuči, već da postoji samo prekršaj protiv javnog reda i mira, dok će se neuračunljiva osoba u odnosu na tešku posledicu osloboditi od optužbe, jer delo koje je počinila nije

³⁰ Vid. K.Lackner, K.Kühl, *ibid*, s.866; H.Tröndle, T.Fischer, *Strafgesetzbuch und Nebengesetze*, *ibid*, s.1346 i dr. O stavu sudske prakse po ovom pitanju vid. H.Braunschneider, *Die wichtigsten Entscheidungen für Ausbildung und Praxis – Strafrecht AT*, Köln, 2001, s.109-111.

³¹ Vid. o tome u kasnijem izlaganju.

³² To bi mogao biti slučaj kada bi se neka neurotična osoba svesno i voljno upustila u tuču, pa je u konkretnoj situaciji neki spoljni povod toliko dekompenzovao, da je kumulativno dejstvo jakih afekata straha i besa u sadejstvu sa konstelacijom ličnosti dovelo do njene „privremene duševne poremećenosti“ koja isključuje uračunljivost u odnosu na smrt odnosno tešku telesnu povredu.

³³ Situacija, da je neko bio neuračunljiv u vreme tuče i u odnosu na istu, a da je kasnije postao uračunljiv, te je u takvom stanju počinio ubistvo ili tešku telesnu povredu, ne može se zamisliti u praksi.

krivično, usled nedostatka krivice. Ipak, iako ovakav stav zvuči ubedljivo, njega ne bi trebalo prihvatiti, jer krajnji rezultat ne bi bio, kriminalno-politički i socijalno-etički, prihvatljiv. Konačno, ovakvo tumačenje ne bi odgovaralo ni smislu odnosne zakonske inkriminacije.³⁴ Stoga, pojam tuče ovde treba tumačiti u širem smislu. Shodno tome, kao učesnik tuče koji je prouzrokovao objektivni uslov inkriminacije treba se smatrati i onaj ko je bio neuračunljiv, kako u odnosu na samo učestvovanje u tuči, tako i u odnosu na odnosne teške posledice koje je u tuči prouzrokovao. To će omogućiti kažnjavanje zbog krivičnog dela učestvovanja u tuči ostalih učesnika.³⁵

Dalje, može se desiti da je neki učesnik tuče drugom u tuči slučajno naneo objektivni uslov inkriminacije. Situacija je još delikatnija ukoliko je neko samom sebi, zbog svoje nespretnosti ili konstitucije, naneo tešku telesnu povredu. Ovde se s pravom postavlja pitanje, da li ovakva tuča nosi u sebi i sa sobom dovoljan stepen opasnosti koji opravdava kažnjavanje za odnosno delo? Neki autori smatraju da u ovom poslednjem primeru učinioca, koji je sam sebi naneo tešku telesnu povredu, ne treba kazniti, jer se on ponaša na način koji je rizičan samo za njega samog, a da za trećeg ne postoji veća opasnost.³⁶ Ističe se da bi njegovo kažnjavanje bilo nelogično, jer neko „avanzuje“ u učinioca samo zato što je postao žrtva dela.³⁷ Drugim rečima, ukazuje se da konstituisanje sopstvene kažnjivosti na osnovu sopstvene štete nije tipično za krivično pravo.³⁸ Ipak, ako se pođe od opšte prihvaćenog stava da je učestvovanje u tuči krivično delo koje ima apstraktnu opasnost kao posledicu, onda se prethodno mišljenje mora odbaciti. Naime, objektivni uslov inkriminacije je granica koja se ne sme preći, a ako se ona pređe, to je dokaz krivičnogopravnog potencijala jedne masovne tuče. Sama smrt, odnosno, teška telesna povreda ovde je, moglo bi se reći, apstraktna kategorija, jer nije važno koji učesnik tuče i kome, u tuči ili u vezi sa tučom, je istu naneo, na koji način je prouzrokovana, kojim sredstvima, da li je prouzrokovana sa krivicom ili bez nje. Stoga se za ovo delo odgovara i kada je neko samom sebi ili drugom slučajno u tuči naneo tešku telesnu povredu ili prouzrokovao smrt. Odnosna teška posledica, upravo suprotno, dokazuje pojačanu opštu

³⁴ Tako i G.Arzt, U.Weber, *Strafrecht – Besonderer Teil*, ibid, s.165.

³⁵ Eventualno, ukoliko su za to ispunjeni zakonski uslovi, neki od učesnika mogao bi biti podstrekač na krivično delo ubistva ili teške telesne povrede koju je ostvarila neuračunljiva osoba, a izuzetno bi se mogla primeniti i konstrukcija posrednog izvršilaštva.

³⁶ Vid. o tome, H.L.Günther, ibid, s.586,587.

³⁷ Tako, H.L.Günther, ibid, s.586.

³⁸ Tako, H.L.Günther, ibid.

društvenu opasnost radnje učestvovanja u tuči. Svođenje prethodnog na rang samoubistva, odnosno, samopovređivanja koje se ne kažnjava³⁹, nije prihvatljivo. Jer, nije smisao odnosne inkriminacije da se kazni onaj ko je prouzrokovao smrt ili tešku telesnu povredu, već da se kazne učesnici tuče u kojoj su nastupile ove teške posledice. S tim u vezi, tvrdnja, da ne postoji krivično delo, ako se sopstveno lišavanje života ili samopovređivanje može isključivo svesti na rang „samougrožavanja“, odnosno, nepostojanja aspekta ugrožavanja trećih osoba⁴⁰, takođe se ne može prihvatiti. Naime, kako je radnja odnosnog dela – učestvovanje u tuči, a kako se tuča sastoji od napadačkih i odbrambenih radnji, to se može zaključiti da u tuči nužno dolazi i do samougrožavanja i do ugrožavanja trećih osoba. Stoga je pogrešno razlikovanje radnji učestvovanja u tuči na one koje su opasne samo za onoga ko ih preduzima i one koje su opasne samo za druge. To se može reći i za radnju kojom je neko sam sebi slučajno pričinio tešku telesnu povredu. I to je radnja jednog ukupnog dešavanja koje se naziva učestvovanje u tuči. U njoj se takođe ogleda pojačana društvena opasnost jednog masovnog fizičkog obračuna, koji zbog toga zaslužuje da se podigne na rang krivičnog dela.⁴¹

c) Naš zakonodavac ne pravi razliku između situacije kada je neko svesno i voljno uzeo učešće u tuči i situacije kada se neko neskrivljeno našao u istoj. Ni u našoj teoriji krivičnog prava ovom razlikovanju ne pridaje se značaj. Ipak, kako su u pitanju dva različita modaliteta mogućeg ulaska u masovni fizički obračun, smatramo da postoji potreba teorijskog razmatranja odnosnih situacija. Tako, u sudskoj praksi se događa da se neka osoba igrom slučaja, bez prethodne sopstvene krivice, nađe u tuči. Najpre, to može biti pripadnik jedne od sukobljenih grupa koji se, zbog napada protivničke grupe, nađe u situaciji da se brani od takvog napada i da na taj način uđe u tuču. Međutim, to može biti i pomiritelj – slučajni prolaznik, koji u pokušaju da razdvoji zavađene strane i sam bude uvučen u tuču. S tim u vezi, iako se ovim osobama ne može uputiti prekor što su se našli u tuči, oni se mogu prekoriti što se iz iste nisu povukli. Drugim rečima, svojstvo učesnika tuče stiče se sa prvim aktom sudelovanja i to nezavisno od toga, da li je učinilac neskrivljeno ili skrivljeno dospelo u tuču.⁴² I onaj ko je neskrivljeno ušao u tuču kažnjava se za odnosno delo, ako je kasnije uzeo učešće u masovnom fizičkom obračunu, jednako kao i onaj ko „nosi breme“ predkrivi-

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Ibid, s.587.

⁴¹ Slično mišljenje zastupaju i H.Tröndle, T.Fischer, ibid, s.1346.

⁴² Tako, J.Eisele, *Die "unverschuldete" Beteiligung an einer Schlägerei*, ibid, s.77.

ce za izbijanje fizičkog obračuna. Jedino se nepostojanje ovakve predkrivice može uzeti kao olakšavajuća okolnost prilikom odmeravanja kazne. Može se reći i obrnuto, da skrivljeno prethodno ponašanje ne može konstituisati krivicu za odnosno delo ukoliko određena osoba nije kasnije ni na koji način, fizički ili psihički, sudelovala u tuči.⁴³ U suprotnom, to ne bi bilo kažnjavanje zbog učestvovanja u tuči, već kažnjavanje zbog nemoralnog ili nedopuštenog ponašanja pre početka tuče. Drugim rečima, krivica i kažnjivost za odnosno delo time bi se pomerili, od trenutka stvarnog učestvovanja u razračunavanju kroz fizičko ili psihičko sudelovanje, na trenutak prekorljivog ponašanja pre početka tuče. Na taj način bi se zona kažnjivosti proširila na ona ponašanja koja nemaju nikakve veze sa samim delom, što je u suprotnosti sa načelom zakonitosti, odnosno, krivice.⁴⁴

d) Ipak, (ne)skrivljeno prethodno ponašanje može imati uticaj na mogućnost primene instituta nužne odbrane u okviru odnosne problematike. S tim u vezi, smatramo da u nužnoj odbrani može postupati samo onaj ko se bez sopstvene prethodne krivice našao u tuči, pod uslovom da isti nije postao akter masovnog fizičkog obračuna. Dakle, njegovo angažovanje isključivo se svodi na odbijanje protivpravnog napada koji potiče od strane nekog učesnika tuče. Tako, moguće je da slučajni prolaznik, želeći da razdvoji zavađene strane, bude i sam napadnut. Ovde je najpre moguće, da u odbijanju protivpravnog napada slučajni prolaznik nekog liši života ili mu nanese tešku telesnu povredu. Polazeći od napred navedenog stava, da objektivni uslov inkriminacije može prouzrokovati isključivo učesnik tuče, a da se angažovanje odnosne osobe svodi jedino na odbijanje protivpravnog napada od sebe, na koji način on još ne stiče svojstvo učesnika, to se može zaključiti da ovde i ne postoji objektivni uslov inkriminacije kao sastavni deo zakonskog opisa krivičnog dela učestvovanja u tuči. Iz toga sledi da će učesnici tuče ovde odgovarati za prekršaj protiv javnog reda, a slučajni prolaznik će biti oslobođen optužbe ukoliko se dokaže da je delo počinio u nužnoj odbrani, odnosno, da njegovo ponašanje po načinu, vrsti i intenzitetu odgovara napadu. U suprotnom, smatraće se izvršiocem krivičnog dela ubistva, odnosno, teške telesne povrede, koje je počinio u prekoračenju nužne odbrane. Isto se može

⁴³ Postoje i suprotna shvatanja u teoriji krivičnog prava. Vid. o tome više, J.Eisele, *ibid*, s.83,84.

⁴⁴ S tim u vezi, provokacija koja je bila povod za fizički obračun, ili upućivanje na mesto obračuna da bi se pružila pomoć jednoj strani, ne mogu, sami za sebe, predstavljati radnju izvršenja odnosnog dela, ukoliko kasnije, za vreme tuče, nije preduzeta neka druga delatnost koja ima kvalitet sudelovanja u masovnom fizičkom obračunu.

reći i za slučaj u kojem isti u odbijanju protivpravnog napada nije drugog lišio života ili naneo tešku telesnu povredu, već je povredio neko manje vredno pravno dobro napadača. I tada će, dakle, učesnici tuče odgovarati za pomenuti prekršaj, odnosno krivično delo učestvovanja u tuči⁴⁵, a delo učinioca će se odvojeno ceniti, u okviru instituta nužne odbrane odnosno prekoračenja njenih granica.

Nasuprot tome, onaj ko je preko svog fizičkog ili psihičkog angažovanja postao učesnik tuče, bez obzira na to da li je ušao u tuču skrivljeno ili neskrivljeno, ne može se pozvati na nužnu odbranu ako u odbijanju protivpravnog napada povredi nečije pravno dobro. Ukoliko je na taj način lišio drugog života ili prouokovao tešku telesnu povredu, smatraće se izvršiocom odnosnih krivičnih dela, dok će ostali učesnici odgovarati za krivično delo učestvovanja u tuči. Iako ovakvo shvatanje nije u skladu sa vladajućim stavom u teoriji krivičnog prava i sudskoj praksi po ovom pitanju⁴⁶, smatramo da ga treba prihvatiti. Za to postoji dva razloga. Prvo, ovde ne postoji subjektivni element koji je strukturalno ugrađen u institut nužne odbrane – volja da se brani od napada. Drugim rečima, iako je radnja „napadnutog“ objektivno imala za posledicu odbijanje protivpravnog napada, ona nije bila motivisana svešću te osobe da se brani. Jer, karakteristika tuče je da prvobitno napadnuti prelazi u narednom momentu u napad, ili barem to želi da učini. Stoga je ovde pogrešno da se u kontekstu instituta nužne odbrane analizira samo jedan izolovani, prostorno-vremensko-predmetni, isečak iz ukupnog dešavanja određenog fizičkog obračuna kao celine. Drugo, kako je svaki učesnik tuče saodgovoran za ugrožavanje pravnog poretka, to „odbrambena“ akcija učesnika, kojom se objektivno odbija protivpravni napad, ne može biti nužna odbrana. Ona je jedna protivpravna delatnost. Stoga se ovakva „odbrana“ protivi smislu i prirodi instituta nužne odbrane.⁴⁷

Iz prethodnog se može zaključiti da je obim primene instituta nužne odbrane u okviru masovnog fizičkog obračuna dosta ograničen, i svodi se na mogućnost da u nužnoj odbrani postupi onaj ko je bez svoje krivice uvučen u tuču, pod uslovom da se celokupno njegovo angažovanje svodi isključivo na akciju odbrane od protivpravnog napada za vreme dok on postoji. No, to onda i nije učesnik tuče. Učesnik tuče, kao i onaj ko je najpre postupao u nužnoj odbrani ali je kasnije prekršio uslov vremenske koincidencije napada i odbrane, na koji način je i sam postao učesnik

⁴⁵ Ovo pod uslovom da je smrt ili tešku telesnu povredu prouzrokovao neki učesnik tuče.

⁴⁶ Vid. npr. L.J.Lazarević, *Komentar Krivičnog zakonika Republike Srbije*, ibid, str.396.

⁴⁷ Smatramo da se ovakva situacija po svom učinku može poistovetiti sa situacijom kada se zloupotrebljava pravo na nužnu odbranu.

tuče, ne može ni pod kojim uslovima, za vreme i na mestu tuče, postupiti u nužnoj odbrani.

e) Konačno, potrebno je raspraviti još jedno sporno pitanje. Naime, s obzirom na to da neko može učestvovati u tuči tokom celog njenog trajanja, ili samo određeno vreme, postavlja se pitanje, da li je izvršilac ovog dela i ona osoba koja je napustila tuču pre nego što je nastupio objektivni uslov inkriminacije, odnosno, osoba koja se uključila u fizički obračun nakon nastupanja smrti ili teške telesne povrede. Ovo pitanje je veoma bitno, jer od odgovora na njega zavisi i određivanje istinske prirode krivičnog dela učestvovanja u tuči.

S tim u vezi, u našoj teoriji krivičnog prava i sudskoj praksi je jednodušno prihvaćeno, da ukoliko se neko uključio u tuču nakon nastupanja objektivnog uslova inkriminacije ta osoba ne može biti izvršilac ovog dela, jer njegovo naknadno učestvovanje u fizičkom obračunu nije nikako moglo doprineti nastupanju smrti, odnosno, teške telesne povrede, koja je nastupila ranije.⁴⁸ Samim tim, ukazuje se, nije ispunjen uslov da je za postojanje ovog dela neophodno da između tuče i objektivnog uslova inkriminacije postoji uzročna veza.⁴⁹ Za razliku od ovog shvatanja, u nemačkoj teoriji krivičnog prava i sudskoj praksi je prihvaćeno da se izvršiocem krivičnog dela učestvovanja u tuči smatra i ono lice koje se uključilo u tuču posle nastupanja smrti ili teške telesne povrede, ali se ovakav stav po pravilu bliže ne obrazlaže.⁵⁰

Mišljenja smo da treba prihvatiti drugo rešenje.⁵¹ Naime, kako odnosna inkriminacija nije zasnovana na prezumpciji mogućeg učestvovanja u ubistvu ili teškoj telesnoj povredi, već na društvenoj opasnosti same masovne tuče iz koje je proistekla smrt ili teška telesna povreda nekog lica, to je učestvovanje u tuči moguće i nakon nastupanja ovih teških posledica, pod uslovom da postoji vremenski i prostorni kontinuitet u fizičkom obračunavanju. Drugim rečima, za postojanje odgovornosti za ovo delo nije bitno što onaj ko se naknadno uključio u tuču nikako svojim ponašanjem nije mogao doprineti nastupanju smrti odnosno teške telesne povrede. Kako iste nisu posledice dela, već objektivni uslovi inkriminacije, to između radnje učestvovanja u tuči i ovih teških posledica ne treba i ne sme da postoji objektivna veza. Doduše, učesnici tuče su svojim ponašanjem doprineli stvaranju opasne situacije iz koje je proistekla smrt ili

⁴⁸ Tako, Z.Stojanović, O.Perić, *Krivično pravo – posebni deo*, ibid, str.88.

⁴⁹ Tako, L.J.Lazarević, ibid, str.394.

⁵⁰ Vid. npr. G.Arzt, U.Weber, *Strafrecht – Besonderer Teil*, ibid, s.166; H.Tröndle, T.Fischer, *Strafgesetzbuch und Nebengesetze*, ibid, s.1347.

⁵¹ Tako i Đ.Đorđević, *Ugrožavanje života i telesnog integriteta učestvovanjem u tuči*, Pravni život br.9, Tom I, Beograd, 2001, str.82.

teška telesna povreda, ali to još nije dovoljno za konstituisanje uzročne veze između njihovog ponašanja i krajnje posledice. S tim u vezi, tuča, koja se, uprkos tome što je nastupila teška posledica, nastavlja, baš kao da se ništa nije dogodilo, nosi u sebi visok stepen društvene opasnosti. Kada se neko uključuje u takvu tuču, koja je čvrsto povezana sa mogućnošću nastupanja novih teških posledica, on mora podneti teret ovakvog svog angažovanja. Taj kontinuitet tuče, čija je društvena opasnost nakon nastupanja objektivnog uslova inkriminacije dostigla svoj vrhunac, kao i uključivanje u ovakvu tuču neke treće osobe nakon nastupanja istog, dokaz su kriminalnog potencijala ovakvog postupanja. Ponašanje ove osobe čini jednu jedinstvenu celinu sa radnjama drugih učesnika koje su preduzete, kako pre, tako i nakon nastupanja smrti, odnosno, teške telesne povrede, i nesumnjivo, uzete zajedno, predstavljaju izvoriste apstraktne opasnosti po najvrednija pravna dobra.

To se može reći i za situaciju kada neko napusti tuču pre nastupanja objektivnog uslova inkriminacije.⁵² Iako nije učestvovao u tuči u trenutku nastupanja teških posledica, on je učestvovao u stvaranju jedne opasne situacije na koju se, kao logičan i očekivan sled, nadovezala smrt ili teška telesna povreda nekog lica. Stoga je on nesumnjivo odgovoran za odnosno delo koje ima apstraktnu opasnost kao posledicu.

f) Krivično delo učestvovanja u tuči može se izvršiti samo sa umišljajem, direktnim ili eventualnim. Potrebno je da je izvršilac bio svestan da učestvuje u fizičkom obračunu i da je to hteo, ili na to pristao. Njemu se za odnosno delo može izreći novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine.

g) Od ovog dela potrebno je razlikovati krivično delo ugrožavanja opasnim oruđem pri tuči ili svađi, koje takođe spada u grupu krivičnih dela protiv života i tela i može se počinuti samo sa umišljajem, a ima apstraktnu opasnost za posledicu. Njega čini onaj „ko se pri tuči ili svađi maši oružja, opasnog oruđa ili drugog sredstva podobnog da telo teško povredi ili zdravlje teško naruši“.⁵³ Postavlja se pitanje, da li će postojati ovo delo ili krivično delo učestvovanja u tuči kada se neko za vreme tuče maši oružja ili opasnog oružja? S tim u vezi, moguće je zamisliti situaciju da je došlo do fizičkog obračuna između dve osobe, a da je zatim jedna od njih izvadila nož iz džepa da bi ga upotrebila, ali do toga iz nekog razloga nije došlo. Ukoliko istom prilikom onaj ko se

⁵² Tako i nemačka krivičnopravna teorija i sudska praksa. U našoj teoriji krivičnog prava i sudskoj praksi uglavnom je prihvaćeno suprotno stajalište. No, postoje i izuzeci. Vid. Z.Stojanović, O.Perić, *ibid*, str.88.

⁵³ Za njega je propisana novčana kazna ili zatvor do šest meseci. Vid. čl. 124 KZ.

mašio noža nije drugoj osobi naneo telesnu povredu, postojaće krivično delo ugrožavanja oružjem prilikom tuče. Isto se može reći i za slučaj kada se neka osoba za vreme tuče, u kojoj već učestvuju dva ili više lica, maši oružja ili opasnog oruđa. Ipak, ako je u ovakvoj tuči nastupila smrt ili teška telesna povreda nekog lica, tada će se odnosna osoba smatrati učinioцем krivičnog dela učestvovanja u tuči, pa i kada se njena uloga u tuči isključivo svela na pomenutu radnju⁵⁴. U takvoj situaciji krivično delo ugrožavanja oružjem ili opasnim oruđem će biti konzumirano krivičnim delom učestvovanja u tuči.

⁵⁴ Ovo pod uslovom da u odnosnoj situaciji ne postoji podstrekavanje na krivično delo ubistva ili teške telesne povrede, odnosno, pomaganje u ovim delima.

*Dragiša Drakić, Ph.D., Assistant Professor
Novi Sad Faculty of Law*

The fighting crime

Abstract

In the introductory part of the paper the author speaks about justification of the fighting crime in the aspect of criminal policy.

The analysis of the act of committing a fighting crime is carried out in the first part of the paper.

In the second part of the paper the author considers the objective condition that is necessary for the existing of the fighting crime (In the further text – objective condition). This objective condition consists of death or severe injury as a consequences of criminal act.

In the third part of the paper the author points out to the fact that is important to distinguish if there was any previous guilt for starting the physical fight. This distinction explains the situation of possible application of the lawful self-defence institute.

At the end of the paper following situations are analysed: when somebody joins the fighting after the objective condition has appeared and when somebody gives up the fight before its emergence.